

«Idiotboksen»

Da norske gutter fikk tilgang til kabel-tv, fikk de lavere «iq» og fullførte videregående skole sjeldnere.

Nesten overalt hvor en reiser i verden har folk tv. Om huset er et skur, klærne fillete og gulvet av leire, er det likevel overraskende ofte et tv-apparat som står på. Denne boksen (for unge lesere: Det var en gang en boks, selv om det nå er en plate) har en nærmest magisk tiltrekningskraft på oss.

Helt siden tv ble introdusert har effektene av det vært omdiskutert. En sentral innsikt fra forskningen på tv og hvordan den påvirker barna er at effektene av tv avhenger av hva det erstatter: Bytter man ut rene underholdningsserier for barn med lærings-tv som Sesam Stasjon, så er det bra. Bytter man ut lesing med såpeopera er det trolig ikke fullt så bra - i hvert fall ikke for leseferdighetene.

I Norge ble det i desember 1981 åpnet for at private aktører kunne ta ned kommersielle tv-kanaler via satellitt og formidle dette til husholdninger via kabel. Frem til dette hadde NRK monopol, men i løpet av de påfølgende årene økte andelen av husholdningene med tilgang til herligheter som Sky og Super Channel kraftig.

Utbyggingen av kabel-tv sammenfaller i tid med en betydelig endring i unge menneskers tidsbruk. Fra Statistisk sentralbyrås (SSB) tidsbruksundersøkelser vet vi at i perioden 1980 til 2000 økte 16-24 åringeres tv-titting betydelig, samtidig som tid brukt på lesing falt dramatisk fra 39 til ti minutter per dag.

I 2004 hadde mer enn 40 prosent av husholdningene fått tilgang til kabel-tv. Det var først og fremst tett befolkede områder som ble bygget ut, siden det å legge kabel i områder med spredt bosetning koster mer enn det smaker.

Alle disse kabelnettene måtte registreres, og det finnes derfor et register som gir informasjon om når kabel-tv ble tilgjengelig rundt omkring i Norge. Disse dataene, som vi har fått tilgang til fra Nasjonal kommunikasjonsmyndighet (tidligere Post- og teletilsynet), gjør det mulig, sammen med andre registerdata fra Vernepliktsver-

Økt tv-titting førte til at gutter på sesjon fikk dårligere resultater på sesjonsprøvene. Foto: Istock

Fredagskronikk Simen Markussen

ket og SSB, å studere hvorvidt tilgangen til kabel-tv påvirker ungdoms kognitive evner («iq») og skoleprestasjoner.

Kognitive evner måles av forsåret på sesjon, men er derfor kun tilgjengelig for gutter i denne perioden. Det kan sies mye om en slik evneskår, men det er trolig det beste målet vi har for unge gutters kognitive evner, og er

benyttet i en rekke studier og innen flere ulike fagdisipliner så som psykologi og økonomi.

Skoleprestasjoner måler vi med fullføring av videregående skole innen fylte 21 år.

For alle norske ungdommer født i perioden 1974-87, beregner vi da antall år i perioden 0-17 år hvor de har hatt tilgang til kabel-tv. Vi kan da sammenligne utviklingen hos ungdom i kommuner som fikk og ikke fikk kabel-tv, før og etter utbyggingen. På denne måten kan vi anslå effekten av å få tilgang til kabel-tv.

Hva finner vi så?

Kort fortalt finner vi at norske gutters prestasjoner på Forsvarets «iq-test» har falt som følge av å få tilgang til kabel-tv. For hvert år med kabel-tv finner vi at deres prestasjoner faller med 0,08 iq-poeng. For å sette det litt i perspektiv så utgjør dette om lag to prosent av effekten av ett ekstra år med skolegang - bare motsatt vei (Brinch og Galloway, 2012).

Dette høres kanskje lite ut, men om vi tar inn over oss at de fleste eksponeres i atten år, ikke kun ett, er effekten faktisk ganske så stor.

Hva så med fullføring av videregående skole?

Vi finner at ett år med

Forskningen

Hvem: Øystein Hernæs, Simen Markussen, Knut Røed

Hva: Television, Cognitive Ability, and High School Completion

Hvor: IZA Discussion Paper 9645

kabel-tv-tilgang reduserer andelen som fullfører videregående skole med 0,3 prosentpoeng. Men kun for guttene. For jentene finner vi ingen effekter.

Ved å analysere data fra SSBs mediebruksundersøkelse forsøker vi også å si noe mer direkte om hvordan barn- og unges medievaner endres som følge av kabel-tv-tilgang. Resultatene er slående: Tilgang til kabel-tv økte daglig tv-titting med mellom 10 og 20 minutter, og hele økningen kom i form av «lett underholdning» og gikk (i noen grad) på bekostning av lærings-tv.

For guttene finner vi også at kabel-tv-tilgang førte til en signifikant nedgang i tid brukt på lesing, noe vi ikke finner for jentene. Dette kan forklare hvorfor vi finner at det kun er guttene som sjeldnere fullfører

For guttene finner vi også at kabel-tv-tilgang førte til en signifikant nedgang i tid brukt på lesing, noe vi ikke finner for jentene. Dette kan forklare hvorfor vi finner at det kun er guttene som sjeldnere fullfører videregående skole

videregående skole etter å ha fått tilgang til kabel-tv.

Disse resultatene kan også bidra til å forklare to store og til dels uforklarte utviklingstrekk: At gjennomsnittlig iq i mange land er på vei ned - i Norge har vernepliktes sesjonsskår falt siden begynnelsen av 1990-tallet - og at kjønnsgapet i utdanning stadig øker, fordi jentene tar stadig mer utdanning enn gutta. Våre funn kan forklare deler av dette, men langt fra alt.

Simen Markussen, forsker ved Frischsenteret

Se også side 50-51

Mer debatt på side 28-29

Forsvar ved korsvei
Nils Holme

Ny duell menneske mot maskin
Kjetil Raaen

Frykt for egen forskning?
Geir Ove Ystmark

En demokratisk rettighet
Ingrid Skjoldvæer

Fredagskronikken

Alexander Cappelen

Bård Harstad

Ola Kvaløy

Katrine Løken

Simen Markussen

Mari Rege

Karen Helene Ulltveit-Moe

Debattansvarlig: Vidar Ivarsen Telefon: 22 00 10 59 Sentralbord: 22 00 10 00 Epost: debatt@dn.no Telefaks: 22 00 11 10

Hovedinnlegg/kronikk: Maks 4500 tegn inklusive mellomrom Underinnlegg/replikk: Maks 1500 tegn (ca. 250 ord) Legg ved portrettfoto.

Alt stoff som leveres til Dagens Næringsliv, må produseres i henhold til Vær varsom-plakaten. Dagens Næringsliv betinger seg retten til å lagre og utgi alt stoff i avisen i elektronisk form, også gjennom samarbeidspartnere. Redaksjonen forbeholder seg retten til å forkorte innsendte manuskripter. Debattinnlegg honoreres ikke.